

מקורות לעיון במס' יבמות: פרק הבא על יבמתו

דף ה

מ. זילברמן

מרחשון תשע"ב

(ס.) **כתובת בעולת עצמו**. איתא בגמ' (נט:-ס.) ת"ר אנוסת עצמו ומפותת עצמו לא ישא [כהן גדול] ואם נשא נשוי וכו' אמר רב הונא אמר רב ומוציא בגט ואלא הא דקתני אם נשא נשוי אמר רב אחא בר יעקב לומר שאין משלם קנס במפותה". והקשו התוס' (ד"ה שאינו) דכיון דצריכה גט ויש לה כתובה מאי נ"מ אי משלם קנס, הרי יש לה כתובה. ותירצו דנ"מ אם מחלה כתובתה או דמשלם מן הזיבורית או דכתובת בעולה דרבנן. וראה באג"מ (אה"ע ח"א סי' קא) שכתב דמדלא תירצו דכתובתה מנה ולא מאתים מוכח דס"ל להתוס' דכתובת נערה בעולת עצמו מאתים. וכן שיטת הרמב"ם (פ"א נערה בתולה ה"ג), שכתב, "ואם רצו וכנסה אינו משלם קנס אלא כותב לה כתובה כשאר הבתולות". וראה אריכות דברים במשנה למלך שם במקור דין הרמב"ם. אך בתוס' הרא"ש בסוגיין כן תירצו דנ"מ בין קנס לבין כתובה בנ"ד דכתובתה רק מנה. וכן כתב בנמוק"י בסוגיין (ד"ה ואם נשא). וכן כתב הריטב"א.

וכל זה לענין בעולת עצמו שהיא נערה. ולענין בוגרת כתב הדגול מרבבה (בהגהות לאה"ע סי' סו ס"ו), "והמפתה בתולה ונשאה ... ונראה לע"ד דכל זה כשהיתה נערה אבל בוגרת שנתפתה ודאי גם להרמב"ם ולהטור אין כתובתה אלא מנה אף שנשאה הבעול עצמו". והסביר דבריו בשו"ת נודע ביהודה (תנינא אה"ע סי' לג, הו"ד בפ"ת סי' סו סק"ה וסי' קעז סק"ג), "ולפ"ז אני אומר שגזירת הכתוב כאן הוא תמורת הקנס שאם אינה נישאת לו קנסהו הכתוב כסף קנסה וכשנשאה פטרו הכתוב מהקנס אבל קנסו שיחזיקנה בנישואין כבתולה. ולפ"ז אני אומר דאף הרמב"ם והטור לא קאמרי אלא במפותה שהיה לה קנס אם לא היה נושאה והיינו נערה בתולה אבל בוגרת שאין לה קנס או אפי' נערה אם אין עדים על הבעילה כי אם מפי עצמו ומודה בקנס פטור נמצא שלא חייבו הכתוב קנס וממילא כשנושאה לא חייבו הכתוב כתובת בתולים ולכן אין לה אלא מנה ובכתובה יכתבו בעולתא דא, ותו לא מידי בזה". ובפ"ת (סי' סו שם) הביא שכן דעת החת"ס (סוסי' קלג). [אך החת"ס חילק בין הנושא מפותת עצמו דאין כתובתה אלא מנה לבין המפתה משודכת שלו לאחר שכבר נכתב תנאים ביניהם]. ובפ"ת (סי' קעז שם) הביא ודחה דברי השו"ת שמש צדקה (סי' ה) שכתב שיש לה כתובת מאתיים היות והוא עצמו השיר את הבתולים וכיון דלא נפיק חורבה מזה אין לביישה ברבים. ונראה דהכרעת האחרונים כדברי הנודב"י.

באג"מ (אה"ע ח"א סי' קא) הביא דברי התוס' (כתובות ז. ד"ה לא שנו) שכתבו, "היכא דנשאה בתולה אע"ג דכשגדלה או נתגיירה כבר היא בעולה אפי' הכי יש לה כתובה מאתים שעל מנת כן קיימה שיהא עכשיו כתחלת נישואיה". ועל פי זה פסק דאם זוג נישאו בערכאות ודעתם אז היתה לישא גם כדת משה וישראל יש לה כתובת מאתיים. וראה מה דשו"ט לענין החוזר בתשובה, דגם בזה יש מקום לכתוב מאתיים. וראה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' קיא) שכתב דנישואין בערכאות לא גרע ממי שבעל המשודכת שלו שלדברי החת"ס שהבאנו כתובתה מאתים. ועוד כתב דמ"מ יכול להתחייב עצמו במאתים מדין הודאת בע"ד.

וראה בספר משפט הכתובה (ח"ג פרק כא אות ח-יא) שהאריך במ"מ בנידון (וכתב שבבעולת עצמו יש רשאי המסדר קידושין ליעץ להתחייב במאתים כדי לטשטש עניני גנאי ברבים).

(ס:) **גיורת לכהן**. איתא בגמ' תניא ר' שמעון בן יוחי אומר גיורת פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשירה לכהונה שנאמר וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם והרי פנחס עמהם ורבנן לעבדים ולשפחות וכו'. ולהלכה קיי"ל כרבנן דר' שמעון בר יואי דאף גיורת פחותה מג' שנים אסורה לכהן. ונחלקו הראשונים בהסבר שיטת חכמים. דפירש רש"י בשיטת ר' שמעון בר יוחי כשרה לכהונה דלא מחזקינן לה כזונה. ומשמע דלחכמים מחזקינן לה כזונה אף בפחותה מג' שנים. וכן כתב לקמן (סא. ד"ה אלא הגיורת), "דביאת עכו"ם ועבד פסלה", ומשמע דשם זונה בגיורת נובע מזה דמחזקינן לה שנבעלה לעכו"ם (ואפשר דאי ידעינן בבירור דמי שנתגיירה פחותה מג' שנים לא נבעלה בגיורת תהי' מותרת). ואילו התוס' (סא. ד"ה אין זונה) כתבו הטעם דאפי' פחותה מג' אסורה "לפי שבאה מן העכו"ם השטופים בזימה". הרי ס"ל דאף אי ידעינן בבירור דלא נבעלה לעכו"ם עדיין יש שם זונה. וראה בבית שמואל (ס"ו ו סק"כ) שכתב שכן דעת הרמב"ם (פי"ח איסורי ביאה ה"ג) והרא"ש (פ"ו ס"ו).

וראה בחכמת שלמה שהעיר דהב"ש הביא ששיטת רש"י דאי לא ידעינן דנבעלה מותרת לכהונה, ואין זה כוונתו של רש"י, אלא דרק אי ידעינן בבירור דלא נבעלה לעכו"ם תהי' מותרת לכהונה. ועוד העיר דאף אי ידעינן בבירור דחיא נבעלה רק מותרת לרש"י בנתגיירה פחותה מבת ג', דכן מבואר מסוגין ומרש"י ד"ה אי הכי (ס:), דאף לר' שמעון בר יוחי ביתרה מבת ג' וידוע דנבעלה אסורה. [וראה דאג"מ אה"ע ח"א סי' כה בתשובה לבנו הר"ר דוד שליט"א שרצה לומר דלר' שמעון בר יוחי גיורת אף יתירה מבת ג' שידוע בעדים שלא נבעלה בגיורת מותרת לכהן.] ראה שם אריכת דבריו ומה דשו"ט בדברי רש"י. והוסיף דנראה דאף אם גיורת דידוע דלא נבעלה מותרת מצד זונה, מ"מ אסורה מכח הפסוק ביחזקאל "כי אם בתולות מזרע בית ישראל" (וכדברי הגמ' קידושין עח.). וזה כדברי הראב"ד בהשגות על הרמב"ם. וכן כתב המנ"ח (מצוה רסו אות טז) בדברי רש"י, ודלא כדברי המ"מ שנביא לקמן.

אך ראה ברשב"א וריטב"א בסוגיין שהקשו על רש"י דאיך יתכן דגיורת פחותה מבת ג' אסורה לכהונה מחשש שנבעלה לעכו"ם, הרי אין ביאתה כלום. ועוד הרי חשש שמא נבעלה זה רק חשש מדרבנן, ואילו הגמ' הביאה פסוקים מספר יחזקאל, דהם דברי קבלה וכדאורייתא. ובריטב"א (קידושין עח. ד"ה תניא) כתב, "אבל יש לומר לפי פרש"י ז"ל דודאי מה שפירש יחזקאל היינו משום דאשמעינן דזו בכלל זונה ולא מפני שנבעלה אלא כל שנולדה בגיורת חל עליה שם זונה שהרי אין הדעת נותנת שיוסיף יחזקאל איסורי כהונה שלא נתפרשו ונאמרו בתורה כלל בענין זה שהאריך בו הכתוב כל כך." וכן במ"מ כתב דרש"י כהרמב"ם דאיסור גיורת משום "דזונה דקרא פגומה קאמר" ולא כהראב"ד דאין איסור גיורת לכהן משום זונה אלא משום כי אם בתולות מזרע בית ישראל".